

HET GELUK VAN DE WOLF

PAOLO COGNETTI BIJ DE BEZIGE BIJ

De acht bergen
De buitenjongen
Sofia draagt altijd zwart
Zonder de top te bereiken

Paolo Cognetti
Het geluk van de wolf

Vertaald door Yond Boeke en Patty Krone

2021

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij een
aankoop- en productiesubsidie van het Nederlands
Letterenfonds; de vertaler ontving voor de vertaling
een projectsubsidie van datzelfde fonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Copyright © 2021 Paolo Cognetti
Published by special arrangement with Paolo Gognetti with
their duly appointed agent Mala Testa Literary Agency, Milan
and the co-agent 2 Seas Literary Agency
Copyright vertaling © 2021 Yond Boeke en Patty Krone
Oorspronkelijke titel *La felicità del lupo*
Oorspronkelijke uitgever Giulio Einaudi editore s.p.a., Turijn
Omslagontwerp Moker Ontwerp
Foto auteur Stephan Vanfleteren
Vormgeving binnenwerk CeevanWee, Amsterdam
Druk Wilco, Amersfoort
Bindwerk Abbringh, Groningen
ISBN 978 94 031 4901 1
NUR 302

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

‘Tijdens mijn reizen raakte ik ervan overtuigd dat de verlangens en aspiraties van mensen net zo goed deel uitmaakten van het land als de wind, solitaire dieren en de schitterende steenvlakten en toendra’s. En ook dat het land geheel los van dit alles bestond.’

Barry Lopez, *Dromen van het noorden*

1. Een restaurantje

Fausto was veertig toen hij, op zoek naar een plek om opnieuw te beginnen, zijn heil zocht in Fontana Freda. Hij kwam daar al van jongs af aan, en als hij al te ver weg was van de bergen daar werd hij neerslachtig, hetgeen een van de oorzaken, of misschien wel dé oorzaak was van de problemen met de vrouw die bijna zijn echtgenote was geworden. Na hun scheiding had hij er een huisje gehuurd en er de maanden september, oktober en november doorgebracht met paden afstruinen, hout sprokkelen in de bossen en voor de kachel eten, genietend van het zout van de vrijheid en kauwend op het bitter van de eenzaamheid. Hij schreef ook, of althans, hij probeerde het: in de loop van de herfst zag hij dat de kuddes de almen verlieten en de naalden van de lariksen geel werden en afvielen, totdat met de eerste sneeuwval ook het geld dat hij opzij had gelegd opraaakte, hoezeer hij zijn uitgaven ook tot een absoluut minimum had beperkt. Nu het winter werd, kreeg hij de rekening van een moeilijk jaar gepresenteerd. Hij kende wel wat mensen in Milaan die hij om werk kon vragen, maar dan moest hij terug naar de stad, gaan rondbellen, met

zijn ex de kwesties oplossen die ze voor zich uit hadden geschoven, en toen hij zich er al bijna bij had neergelegd dat er niets anders op zat, had hij op een avond achter een glas wijn zijn hart uitgestort in de enige openbare gelegenheid die Fontana Fredda rijk was.

Babette, achter de toog, begreep het volkomen. Getuige haar accent en een zekere elegantie was ook zij ooit uit de stad gekomen, maar god weet wanneer en langs welke wegen. Op een gegeven moment had ze een restaurant overgenomen op een plek waar in de tussen-seizoenen de enige klandizie bestond uit metselaars en veehouders, en had het *De tafel van Babette* genoemd, naar de Babette uit de novelle van Karen Blixen. Vanaf dat moment noemde iedereen het zo, niemand wist meer hoe het eerst heette. Fausto had vriendschap met haar gesloten omdat hij Karen Blixen had gelezen en de toespeling had begrepen: de Babette in het verhaal was een revolutionair die, nadat de Commune van Parijs was mislukt, naar een boerengehucht in Noorwegen was gegaan waar ze als kokkin ging werken. De Babette in Fontana Fredda serveerde geen schildpadsoep, maar had de neiging dolende zielen onder haar vleugels te nemen en te proberen praktische oplossingen te vinden voor existentiële problemen. Nadat ze de zijne had aangehoord vroeg ze: Kun je koken?

En zo was hij er met kerst nog steeds, in de keukendampen worstelend met enorme potten en pannen. Er was ook een skipiste in Fontana Fredda; elke zomer was er sprake van dat die gesloten zou worden en elke win-

ter ging hij toch weer open. Een bord beneden bij de afslag en wat op de weiden gespoten kunstsneeuw moesten skigezinnen trekken, en drie maanden per jaar veranderden de bergbewoners in stoeltjesliftpersoneel, sneeuwmakers, reddingswerkers en bestuurders van de zogenoemde sneeuwskaten: een collectieve verkleedpartij waar ook hij nu aan meedeed. De andere kok was een veterane die hem in een paar dagen leerde hoe hij kilo's worst moest ontvetten, het koken van de pasta kon stoppen met koud water, de olie in de frituurpan moest bijvullen, en dat urenlang in de polenta roeren energieverpilling was, je moest hem gewoon op een laag pitje laten staan en dan werd hij vanzelf gaar.

Fausto vond het fijn in de keuken, maar ook iets anders trok gaandeweg zijn aandacht. Er was een luikje waardoor hij de borden naar de eetzaal doorgaf en waardoor hij kon zien hoe Silvia, de nieuwe serveerster, de bestelling kwam ophalen en naar de tafels bracht. God mag weten waar Babette haar vandaan had gehaald. Ze was niet het soort meisje dat je verwachtte aan te treffen tussen bergbewoners: jong, vrolijk en met de uitstraling van een wereldreiziger leek ook zij, als je haar polenta en worst zag rondbrengen, tekenend voor die tijd, net als buiten het seizoen bloeiende planten of als de wolven waarvan werd beweerd dat ze terug waren in de bossen. Tussen kerst en Driekoningen werkten ze aan één stuk door, twaalf uur per dag, zeven dagen per week, en zo maakten ze elkaar het hof, zij door briefjes op het kurkbord te prikken, hij door op de bel te druk-

ken als de gerechten klaar waren. Ze plaagden elkaar: Twee pasta van de chef, zei zij. Er is alleen pasta van de cheffin, zei hij. De gerechten en de skiërs wisselden elkaar in zo'n tempo af dat Fausto pas bij het uitschrapen van de pannen zag dat het alweer donker was. Dan stopte hij even en dacht aan de bergen: hij vroeg zich af of het boven had gewaaid of gesneeuwd, en hoe het licht zou zijn geweest op de grote zonovergoten vlakten boven de boomgrens, en of de meren er nu uitzagen als ijsvlakten of als zachte, besneeuwde kommen. Op achttienhonderd meter was de winter raar begonnen: het regende en sneeuwde, en 's ochtends deed de regen de natte sneeuw van de nacht weer smelten.

Op een avond na de feestdagen – de vloeren waren nog vochtig en het vaatwerk was afgedroogd en opgestapeld – knoopte hij zijn kokssloof los en ging iets drinken aan de bar. Rond die tijd werd het rustig en vredig in het restaurant en waren ze er weer zelf de baas. Babette zocht een muziekje uit en zette een fles grappa op de toog, en de sneeuwkatbestuurders vielen tussen hun ritten door binnen op zoek naar gezelschap. Zij egaliseerden de door de skiërs veroorzaakte gaten en bulten, brachten de sneeuw die omlaag was geduwd weer naar boven en freesden hem daar waar die was verijsd om hem weer korrelig te maken – uur in uur uit in het donker op en neer met hun rupsvoertuigen. Silvia had een kamertje boven de keuken: tegen elf uur zag Fausto haar naar beneden komen met een handdoek om haar hoofd. Ze trok een stoel bij de kachel en ging

in de warmte een dik boek zitten lezen. Het schoot door zijn hoofd dat ze net onder de douche vandaan kwam.

Intussen luisterde hij naar de verhalen van een sneeuwkatbestuurder die Santorso werd genoemd, net als de plaatselijke heilige, Sant'Orso, en de grappa. Santorso vertelde over de jacht op auerhanen en over sneeuw. Over de sneeuw die dat jaar laat was, over de sneeuw die van onschatbare waarde was om de holen van patrijzen en korhoenders tegen de vorst te beschermen, over de problemen die sneeuwloze winters voor hen betekenden. Fausto hield ervan allerlei dingen te leren die hij niet wist, maar intussen hield hij ook zijn serveerster scherp in de gaten. Op een gegeven moment haalde Silvia de handdoek van haar hoofd en begon met haar vingers haar haar te kammen dat ze vlak bij de kachel hield. Het was zwart, lang en steil, als dat van een Aziatische vrouw, en de manier waarop ze het kamde had iets heel intiem. Totdat ze voelde dat ze bekeken werd, opkeek van haar boek en met haar vingers in haar haar naar hem glimlachte. De grappa brandde in Fausto's keel, als bij een jongen die voor het eerst drinkt. Niet veel later togen de sneeuwkatbestuurders weer aan het werk; Babette wenste hen tweeën goedenacht, herinnerde hen eraan dat een van hen 's ochtends vroeg de croissants in de oven moest schuiven, zette de vuilniszakken buiten en ging naar huis. Ze liet zonder probleem de sleutels, de flessen drank en de muziek achter en was blij dat haar restaurant ook in haar afwe-

zigheid vriendschappen bevorderde, een kleine Commune van Parijs te midden van de Noorse ijsvlakten.

2. Geliefden

Die avond nam zij hem mee naar boven, al was dat, als het aan hem had gelegen pas gebeurd als de dooi had ingezet. De enige warmte in Silvia's kamertje kwam van de keuken en de uitkleedrite kreeg daardoor iets gehaasts, maar naakt in bed kruipen naast een net zo naakt, rillend meisje had voor Fausto iets ontroerends en prachtigs. Hij was tien jaar met dezelfde vrouw geweest en had zes maanden met zijn eigen zouteloze zelf opgescheept gezeten. Het was alsof hij eindelijk iemand te gast had: dat lichaam verkennen, ontdekken dat het aan de onderkant krachtig was, compact, stevige dijen, een gladde, strakke huid; aan de bovenkant was het hoekig, weinig boezem, een en al rib, sleutelbeen, elleboog, en ook jukbeenderen en tanden waarmee hij in botsing kwam als Silvia's seks wat al te onstuimig werd. Hij was vergeten hoeveel geduld ervoor nodig is om te begrijpen wat andermans voorkeuren zijn en om die ander de jouwe duidelijk te maken. Op zijn beurt had hij dan weer handen die onder de brandwonden, sneden en gaatjes van die verdomde snijmachine zaten en waren aangetast door schoonmaakmiddelen, en uiteindelijk

zag hij een zekere overeenkomst als hij haar daarmee streelde.

Wat ruik je lekker, zei hij. Naar kachel.

Jij naar grappa.

Vind je dat vervelend?

Nee, lekker. Grappa en hars. Hoe komt dat?

Doordat we dennenappels in de grappa stoppen.

Dennenappels in de grappa?

Ja, van de alpenden. Die worden in juli geraapt.

Dan ruik je naar juli.

Dat vond Fausto leuk, het was zijn lievelingsmaand. De dichte, schaduwrijke bossen, de geur van hooi op de velden, de gorgelende bergstromen en hoog boven de puinhellingen de laatste sneeuw: hij drukte een julikus op haar mooie, geprononceerde sleutelbeen.

Mooie botten heb je.

Fijn. Ik loop er al zevenentwintig jaar mee rond.

Zevenentwintig? Dan hebben ze al flink wat afge-reisd.

We zijn wel hier en daar geweest, ja.

Vertel: waar waren je botten toen je, zeg, negentien was.

Op mijn negentiende zat ik in Bologna op de kunst-academie.

Ben je kunstenaar?

Nee. Dat is me daar wel duidelijk geworden. Dat ik geen kunstenaar ben, bedoel ik. Ik was beter in feesten.

Dat wil ik wel geloven, in Bologna. Heb je honger?

Een beetje.

Zal ik even iets halen?

Ja, maar alleen als je het snel doet, ik heb het nu al koud.

Ik vlieg.

Fausto liep de trap af naar de keuken, keek in de koelkasten, liep langs het raampje en zag de kanonnen sneeuw uitspugen over de piste. Op elk sneeuwkanon zat een schijnwerper die hem bijlichtte, zodat je op de piste boven Fontana Fredda overal een soort vuurwerk zag van vernevelde waterstralen die bevroren zodra ze in contact kwamen met de lucht. Hij dacht aan Santorso die in het nachtelijk duister de hopen kunstsneeuw egaliseerde. Hij ging terug naar de kamer met brood, kaas en tapenade, schoof onder de dekens en meteen drukte Silvia zich tegen hem aan, ze had ijskoude voeten.

Hij zei: Volgende poging. Silvia als ze tweeëntwintig is.

Op mijn tweeëntwintigste werkte ik in een boekhandel.

In Bologna?

Nee, in Trento. Daar woont een vriendin van me, Lilli. Na Bologna was ze naar huis teruggegaan om er een eigen winkel te beginnen. Ik heb altijd van boeken gehouden en met de universiteit had ik het wel gehad. Toen ze me vroeg, hoefde ik er geen twee keer over na te denken.

Dus je bent boekhandelaarster geweest.

Ja, zolang het duurde. Maar het was een mooie tijd,

echt! Daar heb ik de bergen ontdekt. De Brentadolomieten.

Fausto sneed een stuk brood af, besmeerde het met tapenade en legde er een stuk kaas op. Hij vroeg zich af hoe dat ging, de bergen ontdekken. Hij bracht het brood naar haar mond, maar stopte halverwege.

En vertel eens, wat doe je hier, aan de voet van de Monte Rosa?

Ik ben op zoek naar een hut, ik wilde een tijdje weg.

Jij ook?

Ik zou wel in een gletsjerhut willen werken. In de zomer, bedoel ik. Weet jij er een?

Ja, een paar.

Mag ik die kaas nou?

Fausto stak haar het brood met kaas toe, Silvia deed haar mond open en zette haar tanden erin. Hij snoof de geur van haar haar op.

Een gletsjerhut, zei hij.

Vind ik die, denk je?

Waarom niet. Je kunt het altijd proberen.

Wil je ophouden me te besnuffelen?

Je ruikt naar januari.

Silvia lachte. En waar ruikt januari dan naar?

Waar rook januari naar? Kachelrook. Dorre, bevroren velden in afwachting van de sneeuw. Het naakte lichaam van een meisje na langdurige eenzaamheid. Het rook naar een wonder.

3. De smeris

Santorso hield niet alleen van de avonden dat hij dronk, maar ook van de ochtenden nadat hij had gedronken. Niet te veel, niet zoveel dat hij zich ellendig voelde, maar genoeg om bij het ontwaken nog een restje dronkenschap te voelen. Hij was dan geneigd vroeg op te staan, naar buiten te gaan en te gaan lopen, en op die tochten raakten zijn zintuigen enerzijds vertroebeld maar anderzijds aangescherpt, alsof in de algehele ondoorzichtigheid van de wereld bepaalde details er juist uit sprongen. Het eerste detail was het opborrelende water uit de fontein: eenmaal buiten waste hij zijn gezicht ermee en dronk er een ijskoud slokje van. Fontana Fredda had er verscheidene; ooit waren het allemaal drinktroggen voor het vee geweest, met water dat 's zomers en 's winters dezelfde temperatuur had en via geheimzinnige ondergrondse wegen vanaf de gletsjers omlaagstroomde, totdat het weer bovengronds kwam op het weidse plateau waar het dorp verrees. Het plateau ging aan de dalkant abrupt over in een vijfhonderd meter steil omlaaglopende boshelling, terwijl het aan de bergkant via een reeks glooiende zo-

merweiden omhoogliep. Nu was het doodstil op de verlaten almen, de mestkuilen waren leeg, de badkui-
pen stonden omgekeerd op de weiden. Onder de egaal
grijze lucht zag Santorso dat er in de schaduwgebieden
nog een dun laagje sneeuw lag – en op dat laagje had-
den nachtelijke passanten hun spoor achtergelaten. De
sporen van een haas tussen de sparren, die van een vos
die rond de dichte stallen snuffelde. De hoeven van
herten die zich vanuit het bos tot aan de asfaltweg
waagden, ernaartoe gelokt door het tegen de vorst ge-
strooide zout. Van wolven nog nergens enig teken. In
de herfst was er twee dalen verderop een glimp van ze
opgevangen, en het stond dus vast dat ze zouden ko-
men, of misschien waren ze er al maar waren ze op hun
hoede en bestudeerden ze de situatie. Waar de sneeuw
verdween, stokten ook de verhalen, net als bij de din-
gen die hij maar half wist. Er was een regel van zijn va-
der die hij altijd probeerde na te leven – nooit met lege
handen terugkeren uit het bos – en die ochtend plukte
hij jeneverbessen en stopte ze in de zak van zijn jagers-
jas.

Het was woensdag en er zouden niet veel skiërs naar
de piste komen. Hij liep langs het restaurant, maar Ba-
bette was er nog niet. Alleen de kok, of liever, de kok
die geen kok was, was in de stille keuken aan het werk.
Toen hij de deur hoorde, kwam hij naar de bar en be-
groette hem.

Koffie? vroeg hij.

Jij bent Fausto, zei Santorso. Of liever, Faus.

Faus?

Faus de keukenpaus.

De kok lachte tevreden. Hij vulde het koffiefilter, draaide de zeefhouder vast en zei: Lijkt me perfect.

Volgens mij sneeuwt het, Faus.

Het werd tijd.

Babette kwam binnen met de zak met brood en de kranten. Ze legde de kranten op de bar en bracht het brood naar de keuken. Na haar kwam de oude veehouder binnen die in een van de lagergelegen huizen woonde. Het was een fijn tijdstip, tussen acht en negen, als er nog geen skiërs waren en de ouderen uit Fontana Freda bij Babette langskwamen en er over hooi en melk werd gepraat, over houtvoorraden, over de sneeuw die vroeger tot aan de balkons reikte. Fausto maakte ook voor zichzelf een kop koffie en Babette loste hem af achter de bar. Santorso wierp haar een blik toe en hief even zijn kin op – een gebaar dat alleen voor hen tweeën bestemd was. Zij zuchtte, pakte de fles brandy en goot er een drupje van in zijn kopje.

Nou, zijn de wolven er al? vroeg de veehouder.

Laat ze maar komen, zei Santorso. Ze zijn allemaal welkom.

Ik waarschuw je, ze hoeven maar één van mijn beesten te grazen te nemen en ik kom naar buiten met mijn geweer.

Toe maar.

Je denkt zeker dat ik een grapje maak.

Nee, nee, ik geloof je.

En wat ga jij dan doen, me arresteren?

Ik? Ik ben met pensioen, ik arresteer niemand meer.

Ook het meisje, de nieuwe serveerster, kwam naar beneden. Ze pakte een schortje vanonder de toog en knoopte het om. Ze schonk zichzelf een glas kraanwater in en dronk het in één teug leeg, waarna ze een tweede glas inschonk. Zo, jij hebt dorst, dacht Santorso.

Fausto zei: Hoe bedoel je, met pensioen?

Vroeger was ik boswachter.

Boswachter? Je was toch jager?

Het een hoeft het ander niet uit te sluiten.

Goh!

Het meisje vulde een blad met glazen en liep naar de eetzaal om de tafels te dekken. Toen ze langs Fausto liep, raakte ze even zijn hand aan, en Santorso had dat liever niet gezien. Hij hield niet van het doen en laten van mensen. Hij gaf de voorkeur aan dat van wolven, vossen en korhanen.

Ik zet de polenta op, zei Fausto.

Zo, je hebt het hier goed voor elkaar.

Jij zegt het.

Au revoir.

Santorso dronk zijn koffie op, legde een geldstuk op de toog en zei Babette gedag die al met iets anders bezig was. Voor de oude veehouder kon er zelfs geen knikje vanaf. Buiten haalde hij diep adem en dacht: er heeft hier iemand geneukt vannacht. En toen: o, wat ruikt het toch lekker als er sneeuw in aantocht is. Met

de smaak van koffie en brandy nog in zijn mond stak hij een sigaret op, en vervolgens begon hij zich af te vragen wat hij met zijn ochtend zou doen.